

Literatuurlijst Meisjesprostitutie

Hieronder vindt u een selectie van publicaties op het gebied van jeugdprostitutie.

Deze lijst is bijgewerkt t/m 2008.

Aa, A. van der

Ketenaanpak tegen mensenhandel. Resultaatgericht samenwerken voor slachtoffers (en daders) van seksuele en economische uitbuiting. Amersfoort: Stichting tegen Vrouwenhandel, 2007.

Assante, A.

Het onzichtbare zichtbaar gemaakt. Prostitutie in Amsterdam anno 2005 / Assante, A. en K. Schaapman. Amsterdam: PvdA-fractie. 33 p.

Onderzoek dat ingaat op het prostitutiebeleid, de prostitutiebranche, maar ook de klant in Amsterdam, naar aanleiding van berichten over ongewenste praktijken.

Biesma, S.

Verboden bordelen: evaluatie opheffing bordeelverbod, niet-legale prostitutie / S. Biesma, R. van der Stoep, H. Naayer, B. Bieleman. Groningen: IntraVal, 2006.

Dit is een van de drie deelonderzoeken naar de stand van zaken in de prostitutie in Nederland, na opheffing van het bordeelverbod. Het onderzoek vond plaats in opdracht van het Ministerie van Justitie /WODC.

Borne, A. van den

Primaire preventie van relatiegeweld onder jongeren. Procesevaluatie. Utrecht: Trimbos instituut, 2006.

Bovenkerk, F.

Loverboys of modern pooierschap in Amsterdam / F. Bovenkerk, M. van San, M. Boone, T. Boekhout van Solinge, D.J. Korf. Utrecht: Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen, 2004. 77 p.

Onderzoek naar aard en omvang van loverboys in Amsterdam, in opdracht van de Gemeente Amsterdam, afdeling Openbare Orde en Veiligheid (OOV).

Comensha

Ketenaanpak tegen mensenhandel. Resultaatgericht samenwerken voor slachtoffers (en daders) van seksuele en economische uitbuiting / A. van der Aa (red.). Amersfoort : Comensha, 2007.

Deze handleiding wil praktische inzichten bieden voor een ketenaanpak tegen mensenhandel. De handreiking is gebaseerd op uitkomsten van landelijke bijeenkomsten met hulpverleners, zorgcoördinatoren en ketenpartners. Tevens heeft in de gemeente Amsterdam een pilot plaatsgevonden waarin is gewerkt aan het beschrijven van het primaire proces, het benoemen van oplossingsrichtingen en indicatoren en het maken van afspraken.

Cox, S.

Preventie en hulpverlening meisjesprostitutie; 6 projectbeschrijvingen / S. Cox, J. van der Leer. - Den Haag: VNG, 2002. - 72 p. : ill

ISBN 9032272535

Beschrijving van de problematiek van jongerenprostitutie en instellingen die zich richten op preventie en en/of hulpverlening aan (minderjarige) meisjes die in de prostitutie terechtkomen. De projecten van Beauty & the Beast, Beware of Loverboys, Prostitutie Maatschappelijk Werk, Pretty Woman, Asja en Protocol 13 worden beschreven.

Daalder, A.L.

Prostitutie in Nederland na opheffing van het bordeelverbod. Den Haag: WODC, 2007.

Dit onderzoek (een overkoepelende rapportage van drie deelonderzoeken) van het WODC wil informatie leveren over de stand van zaken in de prostitutie in Nederland in 2006. Het is tevens een evaluatie van de opheffing van het bordeelverbod.

Dijke, A. van

De betovering doorbroken : methodiek preventie en aanpak meisjesprostitutie / A. van Dijke, L. Terpstra. M. Berger, E. Geurts. - Amsterdam: SWP, 2006. - 176 p.

ISBN 9085600367

Werkboek dat naast praktische aanwijzingen ook theoretische achtergrondinformatie geeft over jeugdprostitutie en hulpverlening, voor iedereen die in de praktijk te maken krijgt met deze problematiek. De uitgave is een initiatief van Vrouwenopvang Fryslân en NIZW Jeugd. Het Oranje Fonds heeft een subsidie ter beschikking gesteld om deze uitgave mogelijk te maken.

ECPAT-Nederland

Inzicht in uitbuiting. Handel in minderjarigen in Nederland nader onderzocht / A. van den Borne, K. Kloosterboer ; met medew. van S. Detrick et al. - Amsterdam: ECPAT, 2005. 164 p.

ISBN 9074270212

Rapportage van een onderzoek, waarin de drie hoofddoelstellingen waren:

1. Meer inzicht verkrijgen in handel in minderjarigen in Nederland: wie zijn slachtoffers en wie lopen risico, waar vindt het plaats en op welke manier gebeurt het.
2. Onderzoeken of de huidige maatregelen om minderjarigen te beschermen tegen handel adequaat worden bevonden door verschillende betrokken partijen.
3. Onderzoeken of er meer of andere maatregelen, inclusief preventiemaatregelen nodig zijn om minderjarigen adequaat te beschermen tegen mensenhandel.

Dit rapport is tot stand gekomen in samenwerking met Defence for Children International Nederland en Unicef Nederland, met financiële ondersteuning van PLAN Nederland.

ECPAT-Nederland

Minderjarigen in de prostitutie in Nederland, een quick scan. Amsterdam : ECPAT-Nederland, 2003. 35 p. Rapport te downloaden via www.ecpat.nl

Dit rapport gaat in op de volgende vragen: welke groepen minderjarigen worden gesignaleerd in de prostitutie, waar komen zij vandaan en op welke manier raken zij verzeild in de prostitutie? Ook gaat het rapport in op de vraag wat de gevolgen zijn van de Wet Opheffing Bordeelverbod voor deze groep.

ECPAT-Nederland

Stem van slachtoffers : ervaringen, behoeften en aanbevelingen van risicomeiden en meiden werkzaam in de prostitutie met betrekking tot voorlichting, hulpverlening en contacten met politie en justitie / ECPAT Nederland. - Nijmegen: ECPAT-NL, 2002. 30 p. + bijl

Rapport te downloaden via www.ecpat.nl

Verkennd onderzoek naar de ervaringen van tien risicomeiden en meiden die in de prostitutie gewerkt hebben met voorlichting en hun contacten met hulpverlening, politie en justitie. De meiden doen zelf voorstellen hoe voorlichting en hulpverlening eruit zou moeten zien. Aan de hand van hun ervaringen en behoeften formuleert ECPAT aanbevelingen om seksuele uitbuiting van minderjarigen te voorkomen en om slachtoffers adequate hulp te bieden.

GGD Amsterdam

Seksueel gedrag in een subcultuur van tieners in Amsterdam Zuidoost : rapportage van een quick scan. Amsterdam: GGD Amsterdam, 2006.

Goderie, M.

Illegaliteit, onvrijwilligheid en minderjarigheid in de prostitutie een jaar na de opheffing van het bordeelverbod / M. Goderie, F. Spierings, S. ter Woerds. Utrecht : Verwey-Jonker Instituut, 2002. 119 p. ISBN 90-5830-97-8
Uit het onderzoek komt naar voren dat een jaar nadat het algemeen bordeelverbod geschrapt is uit het Wetboek van Strafrecht, de strafbare vormen van prostitutie beslist geen uitzondering zijn.

Hendriks, J.

Recidive van Jeugdige Zedendelinquenten. Een onderzoek naar de algemene, zeden- en geweldsrecidive van in JJI Harreveld behandelde jeugdige zedendelinquenten / Hendriks, J. en C. Bijleveld. - Leiden: NSCR, 2004. (NSCR-2004-2)

Recidive van jeugdige zedendelinquenten werd onderzocht voor 114 jongens die tussen 1988 en 2001, na behandeling in verband met een zedendelict, de Justitiële Jeugdinrichting Harreveld verlieten.

Justitiële verkenningen

Jeugd en seksueel misbruik / C.C.J.H. Bijleveld... et al. - Arnhem: Gouda Quint, 2000. - 128 p. - ISBN 0167-5850

Themanummer waarin inzicht wordt gegeven in de kenmerken van jeugdige zedendelinquenten. Bevat tevens een inventarisatie van allerlei problematische aspecten op het vlak van justitiële aanpak, preventie en behandeling. Bevat het volgende onderdeel: Daad uit 'liefde': gedwongen prostitutie van jonge meisjes (p.25-41).

Kern, S.

Verkocht : zorg na mensenhandel / S. Kern, A. van der Sluijs en A. Spaninks. Rotterdam : Humanitas Prostitutie Maatschappelijk Werk, 2003. 89 p.

Aan de orde komen: prostitutie vanuit het buitenland; jongerenprostitutie in Nederland; praktische informatie over hulpverlening en werken met tolken; jongens in de bisnis.

Kramers, S. et al.

Over de grens: opvattingen van jongeren en beroepskrachten over grensoverschrijdend seksueel gedrag van jongeren. Utrecht: Movisie, 2007. 59 p.

Lune, G. van

De fuik als opvangnet : een verkenning naar de achtergronden en oorzaken van jeugdprostitutie / G. van Lune . - Groningen : Rijksuniversiteit Groningen ; Vakgroep Sociologie, 1997. 44 p.

Dit onderzoek heeft als doel meer inzicht te krijgen in de achtergronden van jonge meisjes die (dreigen) in de prostitutie te geraken. Daarnaast wordt getracht meer inzicht te krijgen in de wijze waarop deze meisjes in de prostitutie terechtkomen.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Mensenhandel: eerste rapportage van de Nationaal Rapporteur: Den Haag : Bureau NRM, 2002. 244 p.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Mensenhandel: tweede rapportage van de Nationaal Rapporteur: aanvullende kwantitatieve gegevens / A.G. Korvinus, E.M.H. van Dijk, D.A.C. Koster, M. Smit. Den Haag : Bureau NRM, 2003. 103 p.

Aanvulling op de eerste rapportage van de Nationaal Rapporteur, die achtergrondinformatie bevat en van meer beschouwende aard is. In deze aanvulling wordt cijfermatig materiaal aangeboden die de periode tot en met het jaar 2001 bestrijkt.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Mensenhandel: derde rapportage van de Nationaal Rapporteur / A.G. Korvinus, E.M.H. van Dijk, D.A.C. Koster, M. Smit. Den Haag : Bureau NRM, 2004. 314 p.

Naslagwerk dat veel kwantitatieve en kwalitatieve informatie bijeenbrengt over wet- en regelgeving inzake mensenhandel, over slachtoffers, hulpverlening en belangenbehartiging, bestuurlijke handhaving van het prostitutiebeleid, opsporing en het Openbaar Ministerie en vervolging.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Mensenhandel: aanvullende kwantitatieve gegevens. Vierde rapportage van de Nationaal Rapporteur / A.G. Korvinus, E.M.H. van Dijk, C.H. de Jonge van Ellemeet, D.A.C. Koster, M. Smit. Den Haag: Bureau NRM, 2005; 79 p.

Bevat cijfermatige gegevens over aantallen (minderjarige) slachtoffers en daders van mensenhandel (herkomstlanden, leeftijd, typen mensenhandel, opgelegde straffen e.d.).

Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Mensenhandel: vijfde rapportage van de nationaal rapporteur / C.E. Dettmeijer-Vermeulen, M. Boot-Mathijssen, E.M.H. van Dijk, H. de Jonge van Ellemeet, D.A.C. Koster, M. Smit. Den Haag: Bureau NRM, 2007; 362 p.

In deze uitgave bijzondere aandacht voor financieel rechercheren en uitbuiting buiten de seksindustrie, maar ook voor aanpak jeugdprostitutie en loverboyproblematiek.

Project

Project 13 : protocol : minderjarige meisjes in de prostitutie / Bureau Jeugdzorg Utrecht. - Utrecht: Bureau Jeugdzorg Utrecht e.a., 1999. - 8 p.

Protocol bij de opvang van minderjarige meisjes die door jongeren in de prostitutie terecht komen.

Naar

Naar een aanpak van loverboy-problematiek. Visie en ervaringen van Amsterdamse deskundigen.

Amsterdam: Steunpunt Seksueel Geweld, GGD Amsterdam, 2005. 55 p.

Rapport met de resultaten van de Amsterdamse Werkgroep Ketenaanpak slachtoffers van loverboys. Hierbij is vooral gekeken naar de mogelijkheden voor slachtoffers van loverboys in Amsterdam en wat voor deze groep wenselijk zou zijn.

Norwood, R.

Als hij maar gelukkig is : vrouwen die te veel in de liefde investeren / R. Norwood, W. Boegborn (vert).

Baarn: Anthos, 1986. 259 p.

In dit boek komen vrouwen aan het woord die te veel in de liefde investeren en er te veel van verwachten, die de neiging hebben zichzelf op te offeren en weg te cijferen, allemaal in de hoop dat hij gelukkig zal zijn. Dit krampachtige verlangen tast echter vaak het eigen emotionele welzijn aan en kan zelfs de fysieke gezondheid en veiligheid in gevaar brengen. Psychotherapeute Norwood laat zien hoe verlamdend die zelfopoffering kan zijn en hoe je er aan kunt ontsnappen.

One

One of a kind : evaluatie-onderzoek Pretty Woman / Bureau Terpstra & van Dijke. Utrecht: Bureau Terpstra & van Dijke, 2003. 89 p.

In opdracht van de gemeente Utrecht

Het onderzoek geeft antwoord op de volgende vragen: hoeveel meisjes bereikt Pretty Woman? In hoeverre behoren zij tot de beoogde doelgroep? Wat hebben de meisjes aan Pretty Woman gehad? Worden de doelstellingen van Pretty Woman bereikt?

Schwarze, K.

Pretty Woman : praktijkvoorbeeld voor de aanpak van meisjesprostitutie / Karen Schwarze, Marianne Berger en Edith Geurts. - Amsterdam: SWP, 2006. - 95 p.

De werkwijze van Pretty Woman wordt besproken en een theoretische onderbouwing wordt gegeven om de methodiek van PW overdraagbaar te maken.

Stöpler, L.

Wat we niet zien, dat is er niet. Vervolg van kinderseksuïsten in Nederland en Cambodja. Amsterdam, Terre des Hommes, september 2007.

De organisatie Terre des Hommes, die zich wereldwijd inzet voor de rechten van het kind, deed onderzoek naar de Nederlandse aanpak van kinderseksuïstie.

Terpstra, L.

Loverboys, een publieke zaak. Tien portretten / Linda Terpstra, Anke van Dijke en Marion van San.

Amsterdam: SWP, 2005. - 120 p.

Tien mannen komen aan het woord die worden verdacht van loverboy-praktijken of daarvoor veroordeeld zijn. Het boek geeft een beeld van hun levensloop, hun ervaringen, de keuzes die zij gemaakt hebben en de context waarbinnen een en ander zich afspeelde. De Stichting Kinderpostzegels Nederland heeft voor deze publicatie een subsidie beschikbaar gesteld.

Terpstra, L.

Publiek geheim: jeugdprostitutie : negen portretten / L. Terpstra, A. van Dijke. Amsterdam: SWP books, 2004. 128 p. : fotos

Kinder- en jeugdprostitutie betekenen een ernstige inbreuk op de rechten, vrijheden en veiligheid van jongeren. Over de manier waarop jongeren zelf tegen hun ervaringen in de prostitutie aankijken is nog

weinig bekend. In dit boek komen de jongeren zelf aan het woord. Over misleiding, dwang, bedreiging en geweld, maar ook over de context waarbinnen dit gebeurde en de keuzes die zij daarin zelf gemaakt hebben.

Terpstra, L.

Loverboys: feiten en cijfers: een quick scan / L. Terpstra, A. van Dijke. Amsterdam: SWP books, 2005. 70 p. In deze quick scan worden gegevens gepresenteerd van 92 jonge mannen die zijn aangehouden en vervolgd voor loverboy-praktijken. Feiten en cijfers worden gepresenteerd over hun leeftijd, opleidingsniveau, nationaliteit, etnische achtergrond en werkgebied.

Tienerseks: vormen van instrumentele seks onder tieners. Utrecht: RNG, 2007.

In opdracht van het WODC deed de RNG onderzoek naar aard, omvang en risico's van seksueel gedrag van jongeren, waaronder de zogenoemde breezerseks.

Lees meer

Timman, S.

Risicogroep of geen risicogroep? : een onderzoek naar meisjes in Amsterdam die een verhoogd risico zouden lopen om in de prostitutie terecht te komen / S. Timman. - Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, 1999. - 97 p.

Doctoraal-scriptie UvA

Aan de hand van gesprekken met meisjes wil de auteur een antwoord geven op de vraag of meisje uit een problematische thuissituatie en/of met een verleden van seksueel misbruik een verhoogde kans hebben om in de prostitutie terecht te komen. Uit het onderzoek komt naar voren dat meisjes uit een dergelijk milieu niet per definitie eerder in de prostitutie komen.

Venicz, L.

Aard en omvang van (gedwongen) prostitutie onder minderjarige (allochtone) meisjes / L. Venicz en I. Vanwesenbeeck NISSO. - Utrecht: NISSO, 1998. - 72 p. + bijl

Onderzoek waarin een indicatie wordt gegeven van de aard en omvang van dwang tot prostitutie onder jeugdige, allochtone meisjes in Nederland. Geprobeerd is zicht te krijgen op aspecten die van belang zijn voor de ontwikkeling van beleid ter preventie en bestrijding ervan. Gegevens over de daders en de meest voorkomende dwangscenario's worden gepresenteerd en de achtergronden en levensomstandigheden van minderjarige prostituees worden beschreven. Tenslotte wordt ingegaan op de manier waarop de hulpverlening en de politie met minderjarige prostituees omgaan en de knelpunten die daarbij worden ervaren.

Artikelen:

Abramovich, E.

Childhood sexual abuse as a risk factor for subsequent involvement in sex work: a review of empirical findings / E. Abramovich

In: Contemporary research on sex work, 17, nr. 1/2 (2005), p. 131-146

Overzicht van onderzoek naar de relatie tussen seksueel misbruik in de kindertijd en het later in de prostitutie terecht komen. Ook onderzoek naar mannelijke en naar homoseksuele / biseksuele prostitueés wordt besproken.

Bolt, A.

Kelderbox-seks voor een breezer: reëel probleem of morele paniek? Een peiling onder zes spelers uit het veld / Adri Bolt

In: G: Vakblad over Gezondheid en Maatschappij, nr. 3 (2006), p. 26-27

Groepsverkrachtingen met piepjonge daders en slachtoffers. Meisjes die seks 'ruilen' voor een breezer. Pubers die voor de webcam 'uit de kleren gepraat' worden. Zes deskundigen gaan in op de vraag of er sprake is van een media-hype of dat er werkelijk reden tot bezorgdheid is.

Bullens, R.A.R.

Daad uit liefde: gedwongen prostitutie van jonge meisjes / R.A.R. Bullens en J.E. van Horn

In: Justitiële Verkenningen, 26, nr. 6 (2000), p. 25-41

Verslag van een kleinschalig, exploratief onderzoek, waarin ingegaan wordt op de begrippen grooming, inlijving en instandhouding (van de prostitutie door de meisjes).

Huizing, A.

Ik voel me toch al waardeloos, dus wat maakt het uit. Hulp aan slachtoffers van loverboys / Huizing, A.
In: Tijdschrift over Kindermishandeling, 16, nr. 1 (2002)

Kloet, A.

De logistiek van de loverboy / A. Kloet en A. Spee

In: Secondant, nr. 2 (2005), p. 27-30

Loverboys maken vaak gebruik van hulpjes, ronselen via internet, regelen speciale ruimtes om minderjarige prostituees aan het zicht te onttrekken en zorgen voor valse identiteitsbewijzen. Beter inzicht in de specifieke (logistische) werkwijze van loverboys kan eraan bijdragen dat loverboys eerder worden opgemerkt en opgespoord.

Kooijman, H.

Onder dwang achter het raam : op het schoolplein lonkt de loverboy / H. Kooijman

In: 0/25, (2001), p. 22-26

In Nederland zijn er honderden minderjarige meiden die de prostitutie ingedreven worden door zogenaamde loverboys. Slechts een kleine groep meiden weet uit het prostitutiecircuit te komen. Opvangmogelijkheden zijn schaars: in Friesland is er Asja, op een geheim adres, met vier bedden. Hier kunnen meiden terecht die in de (gedwongen) prostitutie terecht zijn gekomen.

Maris, B. van

'Die jongeren zien seks als ruilhandel: voor wat hoort wat'. Seksuele normen van tieners zijn moeilijk te plaatsen / B. van Maris

In: Perspectief, nr. 4 (2006), p. 4-6

Hoe moet je aankijken tegen seks tussen minderjarigen als daarvoor een beloning wordt gegeven? Is dat prostitutie of hoort het bij de tienerssubcultuur? Deskundigen geven commentaar.

Melchior, M.

Waarom heb ik zo'n pijn? : hulp aan slachtoffers van loverboys / Melchior, M.

In: Medisch Contact, 58, nr. 13 (2003), p. 502-504

Interviews met medische en psychologische hulpverleners van slachtoffers van loverboys die in opvanghuis Asja in Leeuwarden wonen.

Nijnatten, C. van

Hulpverlening aan minderjarige prostituees / C. van Nijnatten en F. Klein Wassink

In: Nederlands Tijdschrift voor Jeugdzorg, 4, nr. 4, (2000), p. 16-23

Zuithof, M.

Slavendrijvers van de liefde.

In: Zorg + Welzijn, nr. 6 (2005), p. 6-7

Artikel naar aanleiding van het verschijnen van Loverboys, feiten en cijfers.

Zwiep, C.

'We werden behandeld als incapabele ouders' : casus: slachtoffer van een loverboy / Zwiep, C.

In: 0/25, (2002), p. 39 - 43 p

Casus van een meisje dat wordt ingepalmd door een loverboy. Vervolgens wordt ze door haar ouders weer gered. Dan blijkt echter dat ze in een heel verkeerd hulpinstantietraject wordt gezet. Verschillende hulpverleners reageren op de casus.